

1900 Yıllık Su Yasası Bulundu

Antik Frigya bölgesinin batı sınırında, Denizli'nin 6 km kuzeyinde Çürüksu (Lykos) Ovası'nın ortasında ve Pamukkale ve Merkezefendi ilçeleri, Eskişehir, Bozburun, Gocalı ve Korucuk mahalleleri sınırları içinde yer alan Laodikeia arkeolojik sit alanında yapılan kazı çalışmalarında Roma İmparatoru Traian (MS 98-117) dönemine ait önemli bir yazıt bulundu. Dönemin su yasasını içeren yazıt "Emrediyorum, bana ait olan bu ferman uyarınca, hiç kimse kent çeşmelerindeki veya borularındaki suyu herhangi bir bahane ile uzaklaştırmaz veya dağıtamaz" diye başlıyor.

Roma İmparatoru Traian'a adanan yarım daire biçimindeki çeşme yapısının yanında bulunan bu su yasasının MS 114 yılına ait olduğu belirlendi. Laodikeia Meclisi tarafından yazılan yasada suyun kirlenmesi, suyunu zarar verilmesi ve mühürlenmiş boruların açılması gibi durumlarda ağır ce-

zalar verileceğine dair maddeler yer alıyor. Örneğin suyunu zarar vermenin cezası o dönemin para birimiyle 5000 dinar. İmparator Traian (MS 98-117) zamanında 1 dinarın yaklaşık 10 TL'ye denk geldiğini düşünürsek bu ceza bugünün yaklaşık 50 bin TL'si demek oluyor.

Çevirisi, kazı heyeti üyesi Prof. Dr. Francesco Guizzi tarafından yapılan yazıtın su yasası bölümünde yer alan meclis kararları şu şekilde:

- Kente gelen suyun alıkonması veya yolunun değiştirilmesinin yasaklanması suyun kamu yararına kullanımının tahsisi içindir.
- Her kim kente ait suyu kendi şahsi kullanımı için böler veya suya zarar verirse imparator hazinesine 5000 denarius (dinar) ödemek zorundadır. Hâkim Traian Caesar'ın hazinesine 5000 dinar ödenmeli, bu paranın 1/8'i ihbarda bulunan kişiye verilmelidir ve suçu işleyen kişi kent suyundan mahrum bırakılmalıdır.
- Kent suyunun ücretsiz olarak alınması veya resmi bir görevli tarafından özel şahıslara hibe edilmesi yasaktır. (5000 dinar para cezası ve resmi görevlinin verdiği kararın hükümsüz sayılması)
- Suyu satın alan kişiler İmparator Vespasian (MS 69-79) Fermanı'nı ihlal edemez: "İster evlerde veya bahçelerde, ister hamamlarda veya çiftliklerde kentin ancak kendine ait suyun getirilerek kullanılmasına izin veriyorum. İhlal halinde 5000 dinar para cezası uygulanır."
- Belirlenen uygun alanlarda su toplayan insanlar su deposu inşa etmek ve suyu bu yapılardan bronz metre ile sertifikalandırılmış ve mühürlenmiş çaplara sahip borularla temin etmelidir. Bu boruların çapları bir veya yarım parmak olmalıdır.
- Suya veya su borularına (su borularının altını kazarak veya başka şekillerde) zarar veren kimselere 5000 dinar para cezası uygulanır.
- Valilik emri ile kente ait suyollarının korunması ve su borularının üstünün çatıyla kapatılması için 30.000 dinara kadar kredinin kullanımına izin verilmiştir. Su depolarından çeşmelerin üst katlarına kadar kent içindeki su borularına koruma çatısının getirilmesi gereklidir.
- Bir magistrat (hâkim-yönetici), resmi görevli veya bir vatandaş herhangi bir çalışma için su hattı borularını yerinden kaldırırsa 12.500 dinar para cezası ödemek zorundadır.
- Valilik su kaynağının güvenliğinin sağlanması için her yıl kent tarafından seçilen en onurlu iki vatandaş sorumlu olarak atar.
- Bu işlerin yürütülmesini mecliste yer alan bir heyet denetler.
- Vali, suyollarının her zamanki yöneticileri ile halktan üç kişinin maaş almasını emreder. Bu kişiler kent merkezi ile taşranın su güvenliğini denetler. Bu konularda dolandırıcılık yapanlar elçi Saenius Sabinus Fermanına göre cezalandırılır.

Fotoğrafta sağda görünen, Grekçe yazıtın yer aldığı dikdörtgen blok 1,16 m x 0,90 m büyüklüğünde.

- En Muhteşem Kent'e ait suyun Laodikeialılar tarafından en doğru şekilde kullanılması ve satılacak suyun adaletli bir şekilde paylaşımını sağlamak için kentteki en adil kişinin seçilmesi gerekir.
- Bu yasa ile birlikte suyollarına yakın arazisi bulunan hiç kimse suyu tarım için kullanamaz, tarlalarını bu su ile sulayamaz.

Yazıtın son bölümü ise bu metnin yazımı ile ilgilidir. Vali bu metnin yazıt içinde sözü edilen yapılara yazılmasını emreder.

"Laodikeialıların en muhteşem kentinde seçilen yöneticiler, benim fermanımı steller üzerine kazıyın ve insanların kendileri hakkında olan bu yasaları açıkça görmelerini sağlayın".

Laodikeia Antik Kenti, Seleukos Kralı II. Antiokhos tarafından eşi Kraliçe Laodike adına, MÖ 3. yüzyılın ortalarında kurulmuş. Kuruluş tarihi ile MÖ 5500 yılları arasından kalma kalıntılar kazılarla ortaya çıkarılmıştır. Antik kaynakların verdiği bilgilere göre kentin ilk adı Rhoas, daha sonra ise Zeus Kenti anlamına gelen Diospolis'tir. Laodikeia kentin üçüncü adıdır. MS 7. yüzyıl başında ise yıkıcı bir depremin ardından tamamen terk edilmiş. O dönemde kente su, 18 km uzaklıkta yer alan Babadağ eteklerinden, suyolları ile sağlanmış.

Laodikeia arkeolojik sit alanı, UNESCO'nun 15.04.2013 tarihli toplantısında alınan kararla Geçici Dünya Kültür Mirası Listesi'nde bulunuyor. Antik kentte 2003 yılından itibaren Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Pamukkale Üniversitesi adına Prof. Dr. Celal Şimşek başkanlığında bilimsel kazı ve restorasyon çalışmaları sürdürülüyor. Yaklaşık 5 km²'lik alana yayılan Laodikeia'nın günümüze kadar gelebilen yapıları arasında tiyatroların, ana caddelerin, tapınakların, anıtsal çeşmelerin, agoraların, evlerin ve hamamların yanı sıra Anadolu'nun en büyük stad-yumu da yer alıyor.

Kaynaklar

- <http://www.denizli.bel.tr/Default.aspx?k=haber-detay&id=15356>
- <http://laodikeia.pau.edu.tr/>